

Danmarks Nationalformue.

Af V. Falbe Hansen.

Tager man Begrebet Nationalformue i den Betydning, hvori det strængt videnskabelig set vistnok bør tages, og derved forstaar alle Værdier ikke blot de materielle, men ogsaa de immaterielle: Befolkningens Arbejdskraft, Intelligens, Moralitet o. s. v., samt blotte værdifulde Forhold, f. Ex. en Kreds af Kunder, da er det aldeles umuligt ved Statistikens Hjælp at beregne dens Størrelse, thi det er umuligt at udmaale Betydningen af den uendelige Vexelvirkning mellem de materielle og immaterielle Værdier og mellem disse indbyrdes.

Begrebet Nationalformue kan imidlertid tages i en anden og snevrere Betydning, nemlig i Steden for Summen af alle Værdier, Summen af alle materielle Værdier, alle Værdigjenstande: Jorder, Skove, Bygninger, Skibe, Veje, Løsøre, Varer, kontante Penge o. s. v. samt Fordringer paa Penge eller andre Formuesgjenstande.

Det er i denne Betydning, at Begrebet Nationalformue bruges i mere populær Forstand og i daglig Tale, det er dette der har praktisk Betydning, f. Ex. i alle Skatte-spørgsmaal, og det er endelig dette, der af mange betydelige Forfattere, om end vistnok med Urette, anses som det ogsaa i videnskabelig og systematisk Henseende Korrektteste.

En Opgjørelse af et Lands Nationalformue, taget i denne snevrere Betydning af Ordet, er ganske vist vanskelig og udkræver en stor Mængde statistiske Data, hvoraf flere kun sjældent ere tilstede, men der kan dog næppe være nogen Tvivl om, at den jo kan udføres, ligesom der da ogsaa er leveret faktisk Bevis herfor derved, at saadanne Beregninger jævnlig er foretagne, om det end maa indrømmes, at de fleste af disse ere meget mangelfulde.

Der gives to forskellige Maader, hvorpaa en Beregning af et Lands Nationalformue kan foretages. Man kan enten henvende sig til alle de enkelte Individier og ved disses Selvangivelse eller en Vurdering faa Oplysning om Størrelsen af deres Formue; Summen af alle Privates, Kommunernes og Statens Formue giver da ligefrem Nationens Formue. En saadan Census er imidlertid et saa vanskeligt og vidtløftigt Arbejde, at den vistnok kun vil blive foretaget, hvor man har et andet end et rent statistisk Formaal for Øje, og da navnlig, hvor man tilsigter at benytte den som Grundlag for en Formuesskat, men der vil da i Almindelighed indtræde den Ulempe, at enten ikke alle Formuesgjenstande (f. Ex. Løsøre, Statens og Kommuners Formue) eller ikke alle Personer (f. Ex. Arbejderbefolkningen) medtages, og desuden vil Befolkningen være tilbøjelig til at angive Formuen for lavt for derved at slippe med mindre Skat, medens der paa den anden Side ikke vil kunne blive gjort Fradrag for de Personer, hvis Gjæld er større end deres Formue. Den anden Fremgangsmaade, der kan benyttes, er at henvende sig til selve Formuesgjenstanden i Steden for til Personen; at fremdrage enhver af de forskellige Klasser af Formuesgjenstande, der findes i Landet, og søge at finde dens

samlede Værdi. Det tør vistnok antages, at man ved at benytte denne Fremgangsmaade er i Stand til at komme til et nøjagtigere Resultat end ved at henvende sig til alle de enkelte Individier, og man vil desuden her have den ikke uvæsentlige Fordel omtrent at kunne angive med hvilken Grad af Nøjagtighed Resultatet stemmer med Virkeligheden; men paa den anden Side udkræver denne Fremgangsmaade en saadan Mangfoldighed af forskjelligartede statistiske Data, at det kun er yderst sjeldent, at Statistikerne har dem alle eller dog alle de vigtigste af dem til sin Raadighed og ikke nødes til at erstatte virkelige Oplysninger med et løst Skjøn. For Danmarks Vedkommende er man i denne Henseende bedre stillet end i de fleste andre Lande, man er her i Besiddelse af den største Del af de nødvendige Oplysninger, og ved et lykkeligt Sammentræf af Omstændigheder supplere de hinanden paa en særdeles heldig Maade; en væsentlig Støtte er det desuden, at Danmark er saa lille i Omfang og Befolkningstal, saa ensartet i sin naturlige Beskaffenhed og Befolkningens økonomiske Liv, idet derved ikke alene alle Gjennemsnitsberegninger blive mere berettigede, men det tillige bliver lettere og mere berettiget hist og her, hvor de statistiske Data mangle, at supplere disse ved et Skjøn.

Vi ville begynde denne Undersøgelse af Danmarks Nationalformue med den største af alle Værdigjenstande, selve Grundlaget for Samfundet, nemlig Jordbunden og hvad der er fastknyttet til denne, og deraf atter betragte den Del først, der benyttes til Agerbrug. I Aaret 1871 lod det statistiske Bureau indsamle Oplysninger om samtlige Salg af Landejendomme, der havde fundet Sted i de

20 Aar fra 1850 til 1870; der erholdtes Oplysning om de solgte Ejendommers Tilliggende, om Kjøbesummen, om Tiendebyrden og andre Behæftelser, samt om alle saadanne særegne Forhold, der kunde antages at have indvirket paa Kjøbesummens Størrelse. For heraf at kunne udfinde Jordens Gjennemsnitspris var det imidlertid nødvendig at udsondre en stor Mængde Salg. I mange Tilfælde maatte det formodes, at Jorden var solgt under sin virkelige Værdi, saaledes navnlig hvor Fæstegods blev solgt til de tidligere Fæstere eller disses Efterladte, samt overalt, hvor en Ejendom solgtes til Børn eller andre nære Slægtinge; alle saadanne Salg maatte derfor lades ude af Betragtningen. Ligeledes maatte, saavidt gjørligt, udelades alle de Salg, hvor Kjøbesummen af en eller anden særlig Grund var højere end sædvanligt, saaledes hvor Ejendommen var tiendefri, naar der var knyttet enten større Virksomhed, f. Ex. Møllebrug, til Agerbruget, naar Besætningen og Inventarium var indbefattet i Kjøbesummen o. s. v. Af det tiloversblevne endnu meget betydelige Antal Ejendomssalg kunde man da beregne den gjennemsnitlige Pris for en Tønde Hartkorn, og denne fandtes at være for hele Landet i 1869 2,664 Rdl. pr. Td. Hartkorn Selvejerjord.

Udelukkende at holde sig til Gjennemsnitsprisen for 1869 vilde dog næppe være rigtigt, thi det Antal Salg, der ligger til Grund for det nævnte Aars Gjennemsnitspris er for lille til at man kan stole paa at alle Tilfældigheder ville opveje hinanden, navnlig vil naturligvis denne Fare være til Stede, naar man gaar mere i Detail og f. Ex. vil finde Hartkornets Pris i de enkelte Amter; men selv fraset denne praktiske Vanskelighed er det af principielle Grunde rigtigere at tage Gjennemsnittet for

en længere Aarrække frem for et enkelt Aar; thi man opnaar derved, at de blotte Konjunkturer, der ere afhængige af det enkelte Aars mer eller mindre gode Høst, af usædvanlige Forhold paa Pengemarkedet eller Lignende, at de bedre udligne sig med hinanden og at man saaledes kommer nærmere til det mere Blivende og Reelle i Landejendommenes Pris. Tager man altsaa Gjennemsnitsprisen for 1860—70, da var denne pr. Td. Hartkorn 2,289 Rdl.

I de enkelte Amter var Gjennemsnitsprisen følgende:

Kjøbenhavns Amt	3,156 Rdl.
Frederiksborg —	3,278 —
Holbæk —	2,609 —
Sorø —	2,645 —
Præstø —	2,479 —
Maribo —	2,256 —
Odense —	2,835 —
Svendborg —	3,116 —
Hjørring —	1,790 —
Thisted —	1,790 —
<hr/>	
Aalborg —	1,678 —
Viborg —	1,725 —
Randers —	2,090 —
Aarhus —	2,456 —
Vejle —	2,832 —
Ringkjøbing —	1,481 —
Ribe —	2,045 —

Disse Priser gjælde imidlertid kun for det Hartkorn, der henligger under Selvejrgaarde, og da Fæstegaarde i Almindelighed ere i mindre god Dyrknings-tilstand, have daarligere Bygninger o. s. v., gaar det

ikke an at sætte dem til samme Værdi som Selvejergaardene, man maa derfor udfinde en særlig Gjennemsnitspris for det Hartkorn, som er bortfæstet. Ved at tage Gjennemsnittet af de Salg, hvorved fæsteledige Gaarde fra 1860 til 1870 ere blevne solgte til Andre end forrige Fæsters Slægt, er jeg kommen til det Resultat, at 1 Td. Hartkorn Fæstejord har en gjennemsnitlig Værdi af 1,885 Rdl. Materialet er for lille, til at man kan gaa mere i Detail og angive en Gjennemsnitspris for hver Landsdel.

Her havees altsaa et Middel til at bestemme Landejendommenes Værdi. Der kunde imidlertid rettes adskillige Indvendinger mod at benytte disse Data, og det turde derfor maaske ikke være af Vejen forud at undersøge nogle af disse.

Man hører ofte, navnlig af praktiske Landmænd, fremsat den Paastand, at Landejendommene nu til Dags i Almindelighed betales over deres virkelige Værdi. Jeg tror at dette er en Vildfarelse. Sagen er den, at Jorden ligesom ethver andet Produktionsmiddel betales ikke efter hvad der faktisk i Almindelighed bliver bragt ud af den, men efter hvad der kan bringes ud af den ved en fornuftig og tidssvarende Drift, efter hvad dygtige Landmænd, der have en passende Driftskapital, kunne bringe ud af den, og ikke efter hvad Bonden bringer ud af den. Sættes en Gaard til Avktion, vil den dygtige Landmand, tvungen af Konkurrencen, byde den op til saa høj en Pris som han antager hans Maade at drive Jorden paa kan forrente, og den mindre dygtige maa da, hvis han vil have Ejendommen, byde det samme eller mere, uden Hensyn til om han kan faa Ejendommen til at forrente en saadan Kjøbesum. Det er højst sandsynligt, at

en stor Del af vore Landejendomme, navnlig af vor Bøndergaarde, ikke forrente sig, men Grunden hertil er i Almindelighed ikke, at de ere betalte over deres virkelige Værdi, men at de ikke drives som de kunde og burde. Meget ofte er det iøvrigt kun tilsyneladende, at Ejendommene ikke forrente sig, fordi vedkommende Ejer ikke forstaar at vurdere sin Indkomst paa rette Maade, men snart sætter for lav Pris paa nogle Goder, f. Ex. paa sin Bopæl, snart helt glemmer nogle, f. Ex. fri Befordring.

Ved Spørgsmaalet om Landejendommene betales for højt, er der endnu en anden Faktor, der maa tages i Betragtning, og det er Ejendommens fremtidige Værdi. Der er al Udsigt til, at Landejendommene vedblivende ville stige i Pris. Dette er ogsaa fuldstændig gaaet over i den almindelige Bevidsthed, og naar en Ejendom kjøbes, betales den ikke alene efter den Indkomst, den allerede nu kan give, men den forventede Stigning kapitaliseres og indbefattes i Købesummen. Men deri ligger ingenlunde, at Ejendommen er betalt for højt; thi en sikker Udsigt til en fremtidig Værdi, har jo allerede i Nutiden en vis Værdi. En Ret til om 10 Aar at faa udbetalt 1000 Rdl. vil Enhver jo betragte og betale som en nuværende virkelig Værdi af adskillige hundrede Rigsdaler.

Endvidere kunde det maaske indvendes, at de Priser, der officielt angives i Salgsdokumenterne, ikke ere de virkelige Priser, hvortil Ejendommene ere blevne solgte; men at disse ere angivne for lavt for derved at spare Stempel og andre Afgifter. For ikke længe siden er denne Anskuelse endog bleven udtalt under en Forhandling i Landstinget. Paa den anden Side har Forfatteren dog hørt udtale af en Embedsmand, der i Følge sin Stilling bedre end de fleste Andre er i Stand til at bedømme dette

Forhold, at Prisen ligesaa hyppigt blev angivet noget for højt dels for fremtidige Salgs Skyld, dels for at opnaa en højere Taxation og derved større Prioriteter i Ejendommen. Selv om det ogsaa, hvad jeg ganske vist er tilbøjelig til at antage, er almindeligere at Kjøbesummen angives for lavt end for højt, saa vil dette blive opvejet derved, at de Ejendomme, hvis Kjøbesum angives for højt, de nemlig, der ere kjøbt paa Spekulation for atter at sælges, og de, der ere stærkt bebyrdede med Prioriteter, blive hyppigere solgte, figurere oftere paa Salgslisterne end de andre Ejendomme, og altsaa komme til at udøve en større Indflydelse paa Gjennemsnitsprisen end de efter deres virkelige Antal egentlig burde. — Det tør saaledes vistnok antages, at i det Hele og Store vise de angivne Kjøbesummer Ejendommenes virkelige Værdi. Benytte vi altsaa disse Data og multiplicere Antallet af Tdr. Ager og Eng Hartkorn med Gjennemsnitspriserne paa 1 Td. Hartkorn, faa vi ud, at Landets Hartkorn, eller rettere*) Agerbrugets faste Kapital, Jorder og Bygninger, har en Værdi af i Alt omtrent 900 Mill. Rdl.

Denne Sum fordeler sig paa de enkelte Landsdele saaledes:

Hartkornet med tilhørende Bygninger paa:

Sjælland har en Værdi af . . .	311 $\frac{1}{3}$ Mill. Rdl.
Bornholm — — . . .	10 $\frac{1}{2}$ — —
Loll.-Falster — — . . .	67 $\frac{1}{2}$ — —
Fyen med Langel., Ærø m. v.	167 $\frac{1}{3}$ — —
Jylland — — . . .	343 $\frac{2}{3}$ — —

*) Thi i «Hartkornets Gjennemsnitspris» er jo foruden Hartkornet indbefattet Avlsbygningerne med deres mur- og nagelfaste Inventarium.

I de enkelte Amter stiller Forholdet sig saaledes:

Hartkornet med tilhørende Bygninger har:

	i Læddistrikterne.	Kjøbstadjerne.
i Københ. og	Rdl.	Rdl.
Kjøbenhavns Amt en Værdi af	65,286,000	2,118,000
Frederiksborg — — —	53,228,000	734,000
Holbæk — — —	61,479,000	738,000
Sorø — — —	65,902,000	1,500,000
Præstø — — —	65,831,000	1,373,000
Bornholms — — —	10,008,000	548,000
Maribo — — —	65,834,000	1,631,000
Odense — — —	85,161,000	1,500,000
Svendborg — — —	79,215,000	1,318,000
Hjørring — — —	27,522,000	323,000
Thisted — — —	23,894,000	353,000
Aalborg — — —	29,774,000	247,000
Viborg — — —	32,744,000	524,000
Randers — — —	50,189,000	1,018,000
Aarhus — — —	58,157,000	960,000
Vejle — — —	61,158,000	1,773,000
Ringkjøbing — — —	26,638,000	284,000
Ribe — — —	27,225,000	935,000

Som alt bemærket, omfatte ovenstaaende Talstørrelser kun Ager og Engs Hartkornet med tilhørende Bygninger m. M. og altsaa ikke Skovene. For deres Vedkommende havde jeg vel forsøgt paa lignende Maade som ved Ager og Engs Hartkornet at finde en Gjennemsnitsværdi for 1 Td. Skovskyld, men maatte atter opgive dette som udførligt.

En af vore dygtigste Forstmænd, der tillige er Nationaløkonom, har imidlertid hjulpen mig udover denne Vanskelighed ved at meddele mig efterfølgende Beregning

over Skovenes Værdi. Støttende sig dels paa sin egen udstrakte Kjendskab til vore Skove, dels til Erfaringer fra de større Skovsalg, der have fundet Sted i Aarene omkring 1870, antager han at kunne ansætte Værdien af de Skove, der staa paa Rullestensler eller Kalk til 280 Rdl. pr. Td. Land for Øernes, 230 Rdl. pr. Td. Land for Jyllands Vedkommende, Skovene paa Rullestenssandet til 180 Rdl. pr. Td. Land i Sjælland, 150 Rdl. pr. Td. Land i Jylland, og kommer derefter til følgende Resultater:

Sjællandske Øgruppe. Sættes de Statskovdistrikter, der have givet samme Nettoudbytte som Petersgaards Distrikt eller højere, til den omtalte Gjennemsnitsværdi af 280 Rdl. pr. Td. Land, saa faa vi følgende Arealer, der alle vise sig at staa paa Rullestensler eller (de københavnske Distrikter) have særligt udmærkede Afsætningsforhold, altsaa Distrikter med en Gjennemsnitsnetto af 6 til 10 Rdl. pr. Td. Land:

Hirschholm Distrikt	2,229	Td. L.	
1ste københavnske Distr.	4,163	—	
2det do. do.	2,149	—	
Odsherred Distrikt (÷ c. 1000			
Td. L. der regnes til Rulle-			
stenssand	2,175	—	
	10,716	Td. L. à 280 Rdl. =	3,000,480 Rdl.

Skovene paa Rullestenssandet røbe sig strax ved en langt ringere Indtægt, og største Delen af Nordsjællands Statskove staa paa det store Rullestenssandparti, som bedækker denne Landsdel, nemlig: Distrikterne med en Gjennemsnitsnetto af 4, 5—6 Rdl. pr. Td. L.:

2det kronborgske Distrikt	2,681	Td. L.	
3die do. do.	2,734	—	
4de do. do.	3,705	—	
5te do. do.	3,574	—	
6te do. do.	2,979	—	
2det frederiksborgske do.	2,519	—	
Med en Middelnetto af			
3—4, 5 Rdl. pr. Td. L.:			
1ste frederiksborgske Distr.	3,209	—	
Resten af Odsherred do.	1,000	—	
1ste kronborgske do.	3,261	—	
	25,663	Td. L. à 180 Rdl. =	4,619,340 —
		Lateris . .	7,619,820 Rdl.

Transport . . 7,619,820 Rdl.

Under Middelnetto 3 Rdl. pr. Td. L.:
Tidsvilde-Frederiksværk . . 3,646 Td. L. à 90 Rdl. = 328,140 —

Sjællands Privatskovareal staar saa godt som udelukkende paa Rullestensleret, og kun — eller hovedsagelig kun — nogle nyere tilkultiverede Arealer, der næppe engang figurere i Fredskovsarealet, indtage de hist og her spredte Rullestenssandøer. Naar vi henføre det sjællandske Privatskovareal til samme Gjennemsnitsværdi som de ovenanførte Statskove paa Rullestensleret, saa støtter dette sig dog paa noget mere end den blotte Overensstemmelse i Jordbunden. Paa Tryk foreligger der — mig bekjendt — kun en Meddelelse af Værd om de sjællandske Privatskoves Indtægter, en omhyggelig Redegjørelse af Skovridder Sparre om Gunderlevsholms Distrikt; men denne viser netop den samme Gjennemsnitsnetto af 6—10 Rdl. pr. Td. L. som de ovenomtalte Statskove. De mange Privatskove, fra hvilke jeg har flygtigere Oplysninger, retfærdiggjøre ligeledes denne Sammenstillen, og at Prisen, 280 Rdl. pr. Td. L., langt fra naar det absolutte Maximum, derom vidner af trykte Sager Skovridder Quades værdifulde Oplysninger om Naaleskovsdriften paa Grevskalet Hardenberg-Reventlov samt Andres Erfaringer fra Skovejendomme forskellige Steder paa Øerne, hvor Værdien, selv med en Rentefod af 4 pCt., kan stige ikke lidt over 400 Rdl. pr. Td. L. Vi tør derfor uden Betænkelighed sætte Privatskovene paa Hovedøerne i Klasse med de 4 førstnævnte Statsskovdistrikter til en Gjennemsnitsværdi af 280 Rdl. pr. Td. L.
Privatskovene paa Sjælland 86,156 Td. L. à 280 Rdl. = 24,123,680 —

Sjælland . . 32,071,640 Rdl.

Bornholm. Af det over 6000 Td. L. store Statsskovdistrikt er kun den Del medtaget i Beregningen, som er virkelig Skov; den øvrige Del er et Parti af «Almindingen», der enten er ukultiveret eller kun beplantet med ganske unge Naaletræer. Uagtet Privatskovene staa paa god Grund, tør dog deres Værdi være betydeligt ringere end de tilsvarende Skove paa Øerne, og jeg antager, at man ikke vil fejle meget ved at sætte dem i Klasse med Sjællands Skove paa Rullestenssandet. En Del mindre Skove skulle i de

Lateris . . 32,071,640 Rdl.

Transport . . 32,071,640 Rdl.

senere Aar være ryddede, men derom har jeg ingen Optegnelser.

Bornholms Statsskovdistr. 2,200 Td. L.

Bornholms Privatskove . . 4,065 —

6,265 Td. L. à 180 Rdl. = 1,127,700 —

Laaland-Falsters Skove staa alle paa Landets frugtbareste Rullestensler og høre til Skovene af størst Værdi, altsaa:

Resterne af Statsskovdistr. 1,396 Td. L.

Privatskovene 30,803 —

32,289 Td. L. à 280 Rdl. = 9,040,920 —

Fyns Øgruppe. I det nordlige Fyn findes et større Rullestenssandparti, men af en langt bedre Beskaffenhed end den tilsvarende Jord i Sjælland og Jylland. Til de Skove, der forekomme paa disse Strækninger, har jeg et ret godt personligt Bekjendtskab og tager ikke i Betænkning at sætte dem i Klasse med Skovene paa Leret. Hele den fynske Øgruppes Skovareal bliver saaledes at regne til Skovene af første Sort:

Fyns Privatskove 36,253 Td. L. à 280 Rdl. = 10,150,840 —

Jylland. Grænsen mellem Rullestenslerets og Rullestenssandets Skala er her meget vanskelig at drage paa den lange Strækning, som den indtager; jeg har gjort det saa godt jeg formaaede efter geognostiske og andre Kort, samt efter mit personlige Kjendskab til Forholdene. I nedenstaaende Sammenstilling vil der i Rullestenslerets Skove i Randers Amt blive indlemmet Skovene paa Mols's Rullestenssand. En Del af disse véd jeg er af fortrinlig Beskaffenhed, nogle er det mig sagt ere daarlige; men da jeg ikke kjender deres Udstrækning, og da der kun kan være Tale om mindre Arealer, saa har jeg tilladt mig ikke at tage Hensyn hertil, saa meget mere, som jeg andre Steder i Jylland bliver nødt til at regne mindre Skovarealer af fortrinlig Beskaffenhed med til den ringere Bonitet for saa meget som muligt at holde mig til Planen for Sammenstillingen; forlades denne, da bliver Skjønnets endnu løsere og vilkaarligere.

Lateris . . 52,391,100 Rdl

Transport . . 52,391,100 Rdl.

Statsskove paa Jyllands Rullestensler:
Stendrup Distrikt 2,400 Td. L.

Privatskove paa Jyllands
Rullestensler:
Skovene i Randers Amt . 14,310 —
Halvdelen af Skovene i
Aarhus Amt 16,310 —
To Tredjedele af Skovene
i Vejle Amt 14,990 —

48,010 Td. L. à 230 Rdl. = 11,042,300 —

Ved Beregningerne over Jyllands Statsskovdistrikter paa Rullestenssandet ere kun de Arealer medtagne, som efter Lützens Statistiske Beskrivelse af de danske Statsskove kunne kaldes produktive; uagtet de andre vel have en Værdi, er denne dog saa ringe (3-10 Rdl. pr. Td. L.), at den ved en slig løs Kalkule vel kan lades aldeles ude af Betragtning.

Statsskove paa Jyllands Rullestenssand:

Silkeborg Distrikt 4,000 Td. L.
Budderupholm 2,730 —
Viborg 2,800 —
Feldberg 2,170 —
Randbøl 1,100 —
Palsgaard 1,610 —

14,410 Td. L. à 150 Rdl. = 2,161,500 —

Privatskove paa Jyllands Rullestenssand:

Skovene i Hjørring Amt . 4,380 Td. L.
— i Aalborg Amt . 17,070 —
— i Viborg Amt . . 16,500 —
Halvdelen af Skovene i
Aarhus Amt 16,310 —
Tredjedelen af Skovene i
Vejle Amt 7,490 —
Skovene i Ringkjøbing Amt 3,640 —
— i Ribe Amt 3,140 —

ca. 68,530 Td. L. à 150 Rdl. = 10,279,500 —

Jylland . . 23,483,300 Rdl.

Den samlede Værdi af Skovene her i Landet er saaledes omtrent 76 Mill. Rdl.

I Værdien af Hartkornet er indbefattet alle Bygninger, som henhøre til Agerbruget, men foruden disse findes der jo endnu et meget betydeligt Antal Bygninger paa Landet, nemlig foruden alle jordløse Huse endvidere Fabrikker, Møller, Lyststeder, Skoler, Kirker, Arrest- og Tinghuse m. M. For saa vidt disse Ejendomme have et Jordtilliggende, selv om det er nok saa lille, da er dettes Værdi indbefattet i den ovenfor anførte Værdi for det samlede Hartkorn, det er altsaa kun selve Bygningernes Værdi vi mangle. Et Middel til at finde denne haves i Assurancesummerne, og om disse indhentes der i Aaret 1871 paa Foranledning af Generaldirektoratet for Skattevæsenet Oplysninger igjennem Amtsforvalterne og Branddirektørerne. I Følge disse udgjorde den samlede Assurancesum for alle Bygninger i Landdistrikterne, der ikke henhøre til Avlsbruget eller maa betragtes som «jordløse Huse» i Alt:

i Sjælland	19,500,000 Rdl.
Bornholm	300,000 —
Lolland-Falster . .	2,400,000 —
Fyn	5,000,000 —
Jylland	20,900,000 —
	<hr/>
	i Alt 48,100,000 Rdl.

Fordeles Beløbet paa de enkelte Amter, bliver det for

Kjøbenhavns Amt . .	8,000,000 Rdl.
Frederiksborg — . .	2,800,000 —
Holbæk — . .	2,100,000 —
Sorø — . .	3,000,000 —
Præstø — . .	3,600,000 —
Bornholm — . .	300,000 —

Maribo Amt	2,400,000 Rdl.
Odense —	2,300,000 —
Svendb. —	2,700,000 —
Hjørring —	2,000,000 —
Thisted —	1,200,000 —
Aalborg —	2,000,000 —
Viborg —	2,500,000 —
Randers —	2,700,000 —
Aarhus —	3,700,000 —
Vejle —	2,500,000 —
Ringkjøb. —	2,400,000 —
Ribe —	1,900,000 —

Af det samlede Beløb udgjør Værdien af:

	Paa Øerne.	I Jylland.
Fabrikker, Møller, Tegl- værker Kroer o. Desl.	12,238,000 Rdl.	10,311,000 Rdl.
Kirker	7,260,000 —	7,479,000 —
Hospitaler og Fattiggaarde	2,498,000 —	493,000 —
Kommunale Skoler . . .	2,699,000 —	2,097,000 —
Ting- og Arresthuse . .	707,000 —	91,000 —
Slotte.	1,449,000 —*)	» —

En mindre Del af Beløbet kan ikke specificeres for de enkelte Klasser af Bygninger. Adskillige af Landsbykirkerne, saaledes alle Grevskabet Frijsenborgs, ere ikke assurerede, og deres Værdi kan derfor ikke opgives.

De «jordløse Huses» samlede Assurancesum kjendes ikke, derimod haves Oplysning om deres Antal i Aaret 1860, og sætter man dem til en gennemsnitlig

*) Kronborg Slot er som henhørende under Militæretaten (se nedenfor) ikke medregnet.

Værdi af 200 Rdl.*), faas, at deres samlede Værdi udgjorde:

i Sjælland	1,538,000 Rdl.
Bornholm	311,000 —
Lolland-Falster	250,000 —
Fyn	530,000 —
Jylland	3,486,000 —

i Alt 6,115,000 Rdl.

For at finde den fulde Værdi af Landejendommene, maa foruden Hartkornet og Skovene endnu medtages en anden Formuesgjenstand, nemlig Tienden. Ved Beregningen over Hartkornets Gjennemsnitspris bleve alle tiendefri Ejendomme udeladte, og Tiendens Værdi er altsaa ikke indbefattet i hine Summer; men Tienden er jo økonomisk set ikke Andet end en Del af Ejendommens Udbytte, der er udsondret fra det Øvrige, og Tiendens Salgsværdi en Del af Ejendommens Værdi; den tiendepligtige Ejendoms Værdi er formindsket med Tiendens Kapitalværdi, og for at komme til Landejendommenes virkelige Værdi, maa man altsaa til det Øvrige lægge denne. Tiendens Værdi er bleven gjort til Gjenstand for en Undersøgelse af Prof. Bergsøe**), og af ham anslaaet til i Gjennemsnit omtr. 5 Skpr.

*) En Gjennemsnitsværdi af 200 Rdl. er rimeligvis for lav, men dette antages at kunne veje op mod, at ikke faa af de jordløse Huse — saaledes »Tjenestehuse» o. L. — ere indbefattede i Opgjørelsen af Hartkornets Værdi. Beregningen af de »jordløse Huses» Værdi, er, det maa indrømmes, noget løs, men de Summer, det drejer sig om, ere saa smaa, at endogsaa en betydelig Fejl ingen Indflydelse kan have paa Helheden.

**) For Tiden foretages i det statistiske Bureau en Undersøgelse af Tiendens Værdi i 1872, men da dette temmelig omfattende Arbejde først vil blive færdig om nogle Maaneder, har man maattet holde sig til de ældre Oplysninger, en Omstændighed, der dog ikke i nogen væsentlig Grad vil influere paa Resultatets Rigtighed.

Byg pr. Td. Hartkorn for hver Tiende. Den samlede Værdi af Tienderne skulde herefter være omtrent $3\frac{1}{3}$ Mill. Rdl., hvilket med en Rentefod af 4 pCt. svarer til en Kapital af 84 Mill. Rdl. *)

Hvad der gjælder om Tienden, gjælder ogsaa om Gammelskatten, der i Virkeligheden ikke er og heller ikke af Staten betragtes som en Skat (se f. Ex. L. 20 Juni 1850 om Udjævning af Forskjellen mellem privilegeret og uprivilegeret Hartkorn m. v.), men som en Staten tilhørende Prioritet i Landejendommene, der ligefrem formindsker disses Værdi med et Beløb, der svarer til den aarlige Gammelskat kapitaliseret. Gammelskatten indbragte i Finansaaret 1869—70 $2\frac{1}{2}$ Mill. Rdl., hvilket kapitaliseret med en Rentefod af 4 pCt. svarer til en Kapitalværdi af $62\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. Fordelt paa de enkelte Landsdele bliver dette

	Rdl.	Kapitaliseret	Rdl.
for Sjælland	776,000	—	19,371,000
Bornholm	17,000	—	414,000
Lolland-Falster . . .	200,000	—	5,004,000
Fyn	301,000	—	9,765,000
Jylland	1,119,000	—	27,946,000

Sammendrages nu alle disse Summer, faar man ud, at den samlede Værdi af Danmarks Landdistrikter

*) En Fordeling af dette Beløb paa de enkelte Landsdele vanskeliggøres derved, at Tiendevederlaget er forskjelligt i de forskjellige Egne, men efter de Data, der haves, syntes Værdien af Tienden at være:

paa Sjælland	1,067,000 Rdl.	Kapitalværdi	26,81 Mill. Rdl.
Bornholm	15,000 —	—	0,38 — —
Loll.-Falster . . .	313,000 —	—	7,83 — —
Fyn (exkl. Ærø) . . .	487,000 —	—	12,16 — —
Jylland	1,489,000 —	—	37,23 — —

(Jorder, Skove, Bygninger o. s. v.) beløber sig til henimod 1200 Mill. Rdl., nemlig Værdien af:

Ager og Engs Hart- korn med Avls- bygninger	paa Sjælland. Rdl.	Bornholm. Rdl.	Loll.-Falster. Rdl.
	311,311,000	10,556,000	67,466,000
Skovene	32,350,000	1,105,000	9,040,000
Bygninger der ikke henhøre til Avls- bruget	19,500,000	300,000	2,400,000
Jordløse Huse . . .	1,528,000	311,000	250,000
Tienderne	26,681,000	377,000	7,835,000
Gammelskatten . .	19,371,000	414,000	5,004,000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
i Alt	410,751,000	13,063,000	91,995,000

Ager og Engs Hart- korn med Avls- bygninger	Fyn. Rdl.	Jylland. Rdl.	I Alt. Rdl.
	167,194,000	343,728,000	900,255,000
Skovene	10,150,000	23,642,000	76,287,000
Bygninger der ikke henhøre til Avls- bruget	5,000,000	20,900,000	48,100,000
Jordløse Huse . . .	530,000	3,486,000	6,115,000
Tienderne	12,163,000	37,235,000	84,291,000
Gammelskatten . .	9,765,000	27,946,000	62,500,000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
i Alt	204,802,000	456,937,000	1,177,548,000

I 1871 lod det statistiske Bureau indsamle Oplysninger om alle de Salg af Kjøbstadejendomme, der havde fundet Sted i de sidste 20 Aar, med Angivelse af hver enkelt Ejendoms Salgspris og Assurancesum. Af disse

Oplysninger, der dog endnu kun ere bearbejdede for Halvdelen af Kjøbstæderne, fremgaar det, at Kjøbstadejendomme i Tiaaret fra 1860 til 70 ved frivillige Salg i Gjennemsnit ikke ere afhændede til højere Priser end omtr. 95 pCt. af den Sum, til hvilken de vare assurerede. Da Assurancesummerne ere bekendte, kan man ved fra deres Beløb at drage 5 pCt. finde Ejendommenes Værdi. Udføres denne Beregning faas, at den samlede Værdi af faste Ejendomme i Kjøbstæderne (exkl. Kjøbstadjorden, der er indbefattet i Hartkornet) i 1870 beløb sig til henimod 93 Mill. Rdl.

Fordeles Beløbet paa Landsdelene, faar man som Værdien af de faste Ejendomme i:

Sjællands Kjøbstæder . .	23,940,000 Rdl.
Bornholms — . .	2,518,000 —
Loll.-Falsters — . .	6,390,000 —
Fyns — . .	16,093,000 —
Jyllands — . .	43,890,000 —

At anføre Værdien af de faste Ejendomme i hver enkelt Kjøbstad vilde være for vidtløftigt, jeg skal derfor begrænse mig til at anføre den for de 6, der efter Folketællingen 1870 havde det største Indbyggerantal, nemlig Odense (16,970 Indb.), Aarhus (15,025 Indb.), Aalborg 11,721 Indb.), Randers (11,354 Indb.), Horsens (10,501 Indb.) og Helsingør (8,891 Indb.).

I Odense var Ejendommenes Gjennemsnitspris 9,9 pCt. højere end deres Assurancesum, og den samlede Værdi af alle faste Ejendomme beløb sig herefter til 7,232,000 Rdl.

I Aarhus var Gjennemsnitsprisen 23,2 pCt. mindre end Assurancesummen, og Ejendommenes samlede Værdi beløb sig til 5,174,000 Rdl.

I Aalborg var Gjennemsnitsprisen 23,7 pCt. mindre end Assurancesummen, og den samlede Værdi af Ejendommene beløb sig herefter til 3,656,000 Rdl.

I Randers var Gjennemsnitsprisen 14,3 pCt. lavere end Assurancesummen, og den samlede Værdi af de faste Ejendomme 4,709,000 Rdl.

I Horsens var Gjennemsnitsprisen 13,4 pCt. lavere end Assurancesummen, og Ejendommenes samlede Værdi beløb sig til 3,880,000 Rdl.

I Helsingør var Gjennemsnitsprisen 26,2 pCt. mindre end den Sum for hvilken de solgte Ejendomme vare assurede, og den samlede Værdi af de faste Ejendomme beløb sig til 3,183,000 Rdl.

Som en Modsætning til de ovennævnte Byer, i hvilke alle, med Undtagelse af Odense, Bygningerne i Gjennemsnit vare assurede betydeligt højere end Værdien af Grund og Bygning tilsammen, kan fremhæves Byer som Kolding og Saxkjøbing, hvor Ejendommenes Værdi i Gjennemsnit var henholdsvis 68,4 og 56,9 pCt. højere end den Sum, til hvilken de vare assurede.

Paa Foranstaltning af den i Anledning af en Omordning af de kommunale Skatter i København nedsatte Kommission, blev der i 1865 foretaget en omfattende Undersøgelse af Værdien af de faste Ejendomme i København; man kom ved denne til det Resultat, at Værdien af en fast Ejendom i Gjennemsnit var 40 pCt. højere end dens Assurancesum; da den samlede Assurancesum for faste Ejendomme (indbefattet Maskiner) i København for Aaret 1870 beløb sig til omtrent 106 Mill Rdl. skulde altsaa den samlede Værdi af de faste Ejendomme i København beløbe sig til 148½ Mill. Rdl. Til dette Beløb maa endnu føjes Værdien af faste Ejendomme

i Handelspladsen Frederiksberg, der jo i Virkeligheden kun er Københavns Forstad, og som derfor heller ikke er medtaget i de ovenfor anførte Beløb for Værdien af Kjøbstadejendomme. Bygningerne i Frederiksberg vare i 1870 assurerede for et Beløb af 9,800,000 Rdl., deres Værdi maa altsaa i Analogi med Forholdene i København ansættes til $13\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. De ubebyggede Grunde i Byens Udkant ere medtagne under Hartkornet, undtaget herfra er dog det forrige Fæstningsterræn, hvis Værdi altsaa bliver at medtage her. Lægges den Kjøbesum, for hvilken Staten overlod dette Terræn til Kommunen, nemlig 1,400,000 Rdl., til de øvrige Summer, faas ud, at den samlede Værdi af de faste Ejendomme i København med Forstæder og Handelspladsen Frederiksberg beløber sig til i Alt omtrent $163\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. Som ovenfor anført var den samlede Værdi af de faste Ejendomme i samtlige Landets Kjøbstæder i Alt omtrent 93 Mill. Rdl. Medens Københavns (inkl. Frederiksbergs) Folkemængde knap udgjør Halvdelen af den samlede Bybefolkning i Danmark, er altsaa Værdien af dens faste Ejendomme dobbelt saa stor som Værdien af alle de øvrige Byers faste Ejendomme.

Værdien af de faste Ejendomme udgjorde pr. Individ af Befolkningen:

i København	826 Rdl.
Kjøbstæderne	380 —
Odense	425 —
Aarhus	345 —
Aalborg	312 —
Randers	413 —
Horsens	370 —

I Landdistrikterne udgjør, som man kunde vente, Værdierne af de faste Ejendomme et betydeligt større Beløb pr. Individ end i Byerne.

Værdien af de faste Ejendomme udgjorde pr. Individ af Befolkningen:

i Sjællands Landdistrikter . . .	1,020 Rdl.
Bornholms — . . .	622 —
Loll.-Falsters — . . .	1,223 —
Fyns — . . .	1,076 —
Jyllands — . . .	674 —
hele Kongerigets	825 —

Vi komme derefter til en Klasse af Værdier, der, alt eftersom Benyttelsen af dem foregaar paa den ene eller den anden Maade, og eftersom Beregningerne foretages efter det ene eller det andet Princip, maa opføres enten med meget store eller forholdsvis meget smaa Beløb i den samlede Opgjørelse af Nationalformuen; det er Kommunikationsmidlerne. Almindelige Landeveje f. Ex. repræsenterer paa en vis Maade en uhyre Værdi, de gøre jo Samfundet umaadelige Tjenester, de ere jo en nødvendig Forudsætning for al Produktion og Omsætning, og de have ved Siden deraf kostet særdeles betydelige Summer at anlægge; alligevel kunne de i dette Tilfælde aldeles ikke medregnes som Formue. Vejene have vel alle Betingelserne for at kunne blive Formue, de kunne tilignes og ombyttes, de gøre Nytte, og denne Nytte skaffes kun til Stede ved en Opoffrelse, men i Følge den Maade, hvorpaa Vejenes Benyttelse foregaar, bliver den

Nytte, de gjøre, ikke udtrykt i nogen selvstændig for dem særegen Indkomst, men gjenfindes i Form af en Forøgelse af de andre Formuesgjenstandes, navnlig Landejendommenes Indkomst og Salgsværdi. Hvis Vejene benyttes som almindelig privat Ejendom, saa at deres Ejere for Benyttelsen af dem krævede en Betaling, der svarede til den Nytte, de Vejfarende havde af dem, saa vilde Vejene give en Indkomst, der omtrent svarede til deres Anlægsomkostninger, og de maatte da medtages som en Del af Nationalformuen, men saa vilde utvivlsomt ogsaa de Ejendomme, der benyttede Vejene, give et tilsvarende mindre Overskud og altsaa falde i Værdi, og den Sum, vi ovenfor har angivet som de faste Ejendommers Værdi, vilde falde med et Beløb omtrent lig med det, der blev lagt til som repræsenterende Vejenes Værdi. Hvad der gjælder de almindelige Landeveje og Gader i Byerne, gjælder ogsaa om de Kommunikationsmidler, hvis Benyttelse vel ikke er aldeles gratis, men som dog ikke give noget Overskud, der kan anvendes til at forrente Anlægskapitalen, saaledes Havne, Kanaler og de faa Veje, paa hvilke der endnu kræves Bompengge;*) thi ved Beregningen af Værdiens Størrelse er det kun Overskuddet, Nettoen, det kommer an paa, da det kun er den, der giver en Gjenstand Salgsværdi. Snarere end at medregne Veje o. s. v. til Nationalformuen kunde det være tvivlsomt, om de ikke burde medtages som en negativ Størrelse, saa-

*) Der er ganske vist enkelte af disse Kommunikationsmidler, der give et virkeligt Overskud og altsaa egentlig burde opføres som en Del af Nationalformuen, men dels er den Sum, der er Tale om, meget ubetydelig, 1 à 200,000 Rdl., og dels kan det vel af Hensyn til den store Underbalance ved de andre Anlæg af samme Art forsvares helt at udelade dette lille Beløb.

ledes at man fra den øvrige Formue drog et Beløb lig med den aarlige Underbalance kapitaliseret; men ikke at tale om at en saadan bogholdermæssig Opgjørelse, naar den skulde gennemføres overalt, vilde være aldeles uudførlig, saa vilde den næppe heller være theoretisk rigtig, da man jo paa den anden Side har beregnet Værdien af Ejendommene efter den Værdi, som de nu have, bebyrdet med de bestaaende Skatter, og hvis man overalt vilde fradrage Tilskudet fra det Offentlige, burde man ogsaa overalt til Ejendommenes nuværende Værdi lægge den Værdiforøgelse de vilde faa, hvis alle Skatter bleve ophævede.

Med Jærnbaner, Sporveje og Telegraflinjer forholder det sig ikke som ved almindelige Veje o. Desl.; thi deres Benyttelse er ikke gratis, de drives i alt Væsentligt som almindeligt Privaterhverv, hvad de jo til Dels ogsaa ere, og de give som Følge deraf ogsaa et virkeligt Nettoudbytte. Den korrekteste Fremgangsmaade for at udfinde disse Anlægs Værdi, vilde være, for saa vidt de ere byggede paa Aktier, at tage Summen af alle de udstedte Aktier og Prioritetsobligationer efter deres Børsværdi, og ellers at kapitalisere det Nettoudbytte de afgive.

For de sjællandske Baners Vedkommende staa Aktiernes og Obligationernes Kurs saaledes, at man omtrent vil komme til samme Resultat, hvad enten man ser paa Kursen eller paa Banernes Anlægsomkostninger, og da den sidste Fremgangsmaade er betydelig lettere og simplere, vælges denne. Ved Udgangen af Aaret 1870 udgjorde Anlægskapitalerne for de sjællandske Baner, deres Bygninger og Driftsmateriel tilsammen 14,700,000 Rdl.

Af Hensyn til de særlige Forhold ved Statsba-

nerne, den korte Tid, hvori de have virket og den stærkt stigende Trafik, vil det her ikke være rigtig at betragte en Kapitalisation af det Udbytte de give, som deres Værdi, man vil vistnok komme Sandheden nærmere ved at betragte Halvdelen af deres Anlægsomkostninger eller i Aaret 1870 12½ Mill. Rdl., som deres virkelige Værdi.

De københavnske Sporveje har jeg ved at kapitalisere deres Overskud med Tillæg af Reservefondet for Aaret 1870 troet at kunne ansætte til en Værdi af 1,800,000 Rdl.

Disse Summer indbefatte imidlertid Jærnbanernes og Sporvejenes samtlige Ejendele, ogsaa de rørlige, som Lokomotiver, Vogne og Heste; for at udfinde Værdien af de urørlige Ejendele, hvilke vi paa dette Sted udelukkende have at gøre med, er det altsaa nødvendigt at udsondre hine. Jærnbannerne og Sporvejene havde i Alt assureret Lokomotiver, Heste, Vogne og andet Løsøre for et Beløb af 3,6 Mill. Rdl.;*) fradrages dette, som repræsenterende de rørlige Ejendeles Værdi, fra den samlede Værdi, 29 Mill. Rdl., faas ud, at den urørlige Del af Formuen har en Værdi af omtrent 25,4 Mill. Rdl. Fordeles dette Beløb paa Landsdelene, bliver det for:

Sjælland	14,250,000 Rdl.
Fyn	1,800,000 —
Jylland	9,350,000 —

Med Undtagelse af Jærnbanetelegrafene, der alt er medtaget i Beregningen, idet den er indbefattet under den samlede Værdi af Jærnbaneanlægene, tilhører nu samtlige

*) For de jysk-fynske Baner er Assurancesummen halveret.

Telegraflinjer her i Landet Staten. Da det ved Stats-telegrafen hverken er muligt at udfinde det virkelige Rendbytte den afkaster eller den samlede Sum, det har kostet at anlægge eller indkøbe Linjerne, nødes man til for at udfinde Værdien at foretage en Beregning over, hvad det nu vilde koste at anlægge hele Telegrafnettet fra Nyt; en saadan Beregning har givet det Resultat, at Statens Telegraflinjer har en samlet Værdi af 1,106,000 Rdl. Dette Beløb fordeler sig paa de enkelte Landsdele paa følgende Maade:

Værdien af Telegraflinjerne paa

Sjælland	195,000 Rdl.
Bornholm	12,000 —
Lolland-Falster	20,000 —
Fyn	94,000 —
Jylland	311,000 —

i Alt 632,000 Rdl.

Søtovene har en Værdi af 285,000 Rdl., Telegraf-apparater, Materiel etc. en Værdi af 189,000 Rdl.

Sammenfattes alle de foranførte Hovedsummer faas som Resultat, at den faste Kapital i Danmark, eller om man vil selve Landet Danmark, har en Værdi af i Alt 1,460 Mill. Rdl. Værdien af de enkelte Landsdele er følgende:

Sjælland	613 Mill. Rdl.
Bornholm	16 — —
Lolland-Falster	98 — —
Fyn med omliggende Øer	223 — —
Jylland	510 — —

Sjælland er saaledes den mest værdifulde af Landsdelene, den er over 100 Mill. Rdl. mere værd end Jyl-

land. Sjællands store Overvægt skyldes naturligvis København, lades denne ude af Betragtning, er Jylland omtrent 50 Mill. Rdl. mere værd end Sjælland. Deles Danmark ved store Belt, ere de to Halvdele, Jylland-Fyn og Sjælland med København, Lolland-Falster og Bornholm omtrent lige værdifulde.

Nedenstaaende Tabel viser, hvorledes den samlede Værdi fordeler sig paa Landdistrikterne, Byerne og Kommunikationsmidlerne i hver af Landsdelene.

	i Sjælland. Rdl.	Bornholm. Rdl.	Loll.-Falster. Rdl.
Værdien af Landdistr. . .	410,751,000	13,063,000	91,995,000
Byerne	187,440,000	2,518,000	6,390,000
Kommunikationsmdr. . .	14,445,000	12,000	20,000
i Alt	612,636,000	15,593,000	98,405,000

	i Fyn. Rdl.	Jylland. Rdl.	i Alt. Rdl.
Værdien af Landdistr. . .	204,802,000	456,937,000	1,177,548,000
Byerne	16,093,000	43,890,000	256,331,000
Kommunikationsmdr. . .	1,894,000	9,661,000	26,317,000 *)
i Alt	222,789,000	510,488,000	1,460,196,000

Efter saaledes i det Foregaaende at have opsummeret Landets faste Kapital, skulle vi nu gaa over til den

*) Naar den for hele Landet anførte Værdi af Kommunikationsmidlerne ikke stemmer med Summen af de for de enkelte Landsdele anførte, da er Grunden den, at Værdien af Telegrafens Sætove ikke er fordelt paa Landsdelene.

bevægelige Del af Formuen, Kreaturer, Skibe, Lø-
øre, Varer, kontante Penge, Statspapirer m. M.

Kreaturtællingen af 1871 giver nøjagtige Oplysninger om Kreaturbestandens Størrelse og til Dels ogsaa om dennes Beskaffenhed; fra de forskjellige Kreaturmarkeder, der i Aarets Løb afholdtes rundt om i Landet, haves Oplysninger om Kreaturpriserne, og ved at kombinere disse Data efter at have suppleret dem med enkelte andre Oplysninger, kommer man til følgende Resultater:

Værdien af samtlige

	Heste. Rdl.	Hornkvæg. Rdl.	Faar m. M. Rdl.
i Kjøbenhavn	770,000	147,000	6,000
Kjøbenh.s Amt . .	3,456,000	2,345,000	396,000
Frederiksb. — . .	2,505,000	2,409,000	501,000
Holbæk — . .	3,727,000	3,524,000	835,000
Sorø — . .	2,548,000	3,134,000	600,000
Præstø — . .	3,041,000	3,558,000	739,000
Bornholms — . .	827,000	1,025,000	268,000
Maribo — . .	3,109,000	2,859,000	1,034,000
Odense — . .	4,316,000	4,009,000	893,000
Svendborg — . .	3,707,000	3,732,000	875,000
Hjørring — . .	3,022,000	4,499,000	1,205,000
Thisted — . .	1,759,000	3,153,000	1,299,000
Aalborg — . .	2,828,000	4,151,000	1,520,000
Viborg — . .	2,442,000	4,446,000	1,818,000
Randers — . .	4,722,000	4,237,000	1,458,000
Aarhus — . .	4,600,000	4,522,000	1,153,000
Vejle — . .	3,831,000	4,452,000	898,000
Ringkjøbing — . .	1,616,000	4,875,000	1,955,000
Ribe — . .	1,362,000	3,670,000	1,037,000
Summa	54,188,000	64,747,000	18,490,000

	Svin.	i Alt.
i Kjøbenhavn	22,000 Rdl.	945,000 Rdl.
Kjøbenhavns Amt . . .	306,000 —	6,503,000 —
Frederiksborg — . . .	400,000 —	5,815,000 —
Holbæk — . . .	507,000 —	8,593,000 —
Sorø — . . .	383,000 —	6,665,000 —
Præstø — . . .	444,000 —	7,782,000 —
Bornholms — . . .	97,000 —	2,217,000 —
Maribo — . . .	329,000 —	7,331,000 —
Odense — . . .	412,000 —	9,630,000 —
Svendborg — . . .	364,000 —	8,678,000 —
Hjørring — . . .	299,000 —	9,025,000 —
Thisted — . . .	92,000 —	6,303,000 —
Aalborg — . . .	254,000 —	8,753,000 —
Viborg — . . .	282,000 —	8,988,000 —
Randers — . . .	301,000 —	10,718,000 —
Aarhus — . . .	377,000 —	10,652,000 —
Vejle — . . .	357,000 —	9,538,000 —
Ringkjøbing — . . .	348,000 —	8,794,000 —
Ribe — . . .	250,000 —	6,319,000 —
	<hr/>	<hr/>
Summa	5,824,000 Rdl.	143,249,000 Rdl.

Sammendrages disse Tal efter Landsdelene, faas, at Sjælland ejede Heste til en Værdi af 16 Mill. Rdl., Hornkvæg til en Værdi af 15,1 Mill. Rdl., Faar til en Værdi af 3 Mill. Rdl., Svin til en Værdi af 2 Mill. Rdl. Den samlede Kreaturbestand paa Sjælland havde altsaa en Værdi af $36\frac{1}{3}$ Mill. Rdl.

Bornholm ejede Heste til en Værdi af 827,000 Rdl., Hornkvæg til en Værdi af 1 Mill. Rdl., Faar til en Værdi af 268,000 Rdl. og Svin til en Værdi af 97,000 Rdl., altsaa i Alt 2,2 Mill. Rdl.

Paa Lolland-Falster havde Hestene en Værdi af 3,1 Mill. Rdl., Hornkvæget 2,9 Mill. Rdl., Faarene 1 Mill. Rdl., Svinene 329,000 Rdl., og den samlede Kreaturbesætning altsaa en Værdi af $7\frac{1}{3}$ Mill. Rdl.

I Fyn med tilliggende Øer fandtes Heste til en samlet Værdi af 8 Mill. Rdl., Hornkvæg til en Værdi af 7,7 Mill. Rdl., Faar til en Værdi af 1,8 Mill. Rdl., Svin til en Værdi af 776,000 Rdl., den samlede Kreaturbesætning havde en Værdi af $18\frac{1}{3}$ Mill. Rdl.

I Jylland fandtes Heste til en Værdi af i Alt 26,2 Mill. Rdl., Hornkvæg til en Værdi af 38 Mill. Rdl., Faar til en Værdi af $12\frac{1}{3}$ Mill. Rdl., Svin til en Værdi af 2,6 Mill. Rdl., den samlede Kreaturbesætning havde saaledes en Værdi af 79 Mill. Rdl.

Hele Kongerigets Kreaturbesætning havde en Værdi af 143,249,000 Rdl.; deraf kom 54,2 Mill. Rdl. paa Hestene, 64,7 Mill. Rdl. paa Hornkvæget, 18,5 Mill. Rdl. paa Faarene og 5,8 Mill. Rdl. paa Svinene.

Til Kreaturbesætningen i videre Forstand kan endnu henføres forskellige Klasser af mindre Formuesgjenstande, hvis Værdi er for ubetydelig til at den kan have nogen kjendelig Indflydelse paa det endelige Hovedresultat og som til Dels endog ved at medtages bidrage til at svække dettes Paalidelighed, idet de give den hele Beregning et Anstrøg af detailleret Nøjagtighed, som den i Virkeligheden ingenlunde kan gjøre Fordring paa; naar de desuagtet medtages, da er det fordi det formentligt, fraset deres Betydning som Del af Nationalformuen, har en selvstændig Interesse tilnærmelsesvis at kjende deres Værdi. De vigtigste af disse Gjenstande ere Fjerkreaturerne og Bistaderne. Om Fjerkreaturernes Værdi haves for Danmarks Ved-

kommende aldeles ingen Oplysninger; derimod haves saadanne fra forskjellige fremmede Lande (Frankrig, Østrig og Dele af Tyskland), og ved at slutte fra disse kan man formentlig ansætte den samlede Værdi af Fjerkreaturerne her i Landet til omtrent 600,000 Rdl.

Om Antallet af Bistader her i Landet, indeholdes fuldstændige Oplysninger i de hvert 5te Aar foretagne Kreaturtællinger; om Prisen paa Bistader findes nogle Angivelser i en af Landinspektør Thorsen i 1861 til det kgl. Landhusholdningsselskab indgiven Beretning om Biavlens.*) Kombineres disse Data, faas som Resultat, at den samlede Værdi af Bistaderne her i Landet beløber sig til omtrent 480,000 Rdl.

Værdien af Landets samlede Kreaturbestand, i videre Forstand, kan saaledes formentlig ansættes til henimod 145 Mill. Rdl.

Hvad angaar Værdien af vor Handelsflaade,**) da har jeg fra særdeles kompetent Side erholdt følgende Oplysning.

*) Se Tidsskrift for Landøkonomi, 3 R. 10 B. Se Hausners vergleichende Statistik. II Del.

**) Krigsskibene ere ikke medregnede her. Jeg har i det Hele taget overalt udeladt af Beregningen de Gjenstande, der tilhørte Militæretaten, saaledes Kasernebygninger, Arsenaler, Vareoplæg osv., kun for Usserød Fabrik er gjort en Undtagelse. Det kunde maaske her være Stedet til at meddele, at jeg tillige har troet saa vidt mulig at burde udelade offentlige Samlinger (de offentlige Bibliotheker, Musæer osv.); dels er det jo aldeles umuligt at beregne Værdien af saadanne Samlinger (af det oldnordiske Musæum f. Ex.), dels er deres Benyttelse jo gratis, og det lader sig derfor vel, af lignende Grunde som ved Vejene, forsvare at holde dem udenfor Beregningen.

«For Tiden bygges Sejlskibe i fuldstændig Stand for 135 Rdl. pr. Reg. Tons. Da vore Skibe i det Hele ere vel vedligeholdte og af en forholdsvis ringe Gjennemsnitsalder (ældre Skibe afhændes i Reglen til Norge og Sverig), kunne deres Gjennemsnitsværdi ikke sættes lavere end til 100 Rdl. pr. Tons. Da Sejlskibenes Totaldrægtighed beløber sig til 175,657 Reg. Tons, følger altsaa heraf, at deres Værdi bliver ca. 17½ Mill. Rdl. Dampskibe bygges for Tiden for ca. 230 Rdl. pr. Reg. Tons à 300 Rdl. (for Dampskibe under 300 Tons). Da disse Skibe alle ere forholdsvis nye og vel vedligeholdte, kunne deres Gjennemsnitsværdi sikkert ikke sættes lavere end til ca. 200 à 210 Rdl. pr. Reg. Tons. Da Dampskibenes Totaldrægtighed beløber sig til 21,602 Reg. Tons, følger heraf, at deres Værdi bliver ca. 4½ Mill. Rdl. Man kan altsaa herefter for Tiden anslaa Værdien af Kongerigets Handelsflaade til mindst 22 Mill. Rdl.»

Betragte vi de enkelte Landsdele, da har den i Kjøbenhavn hjemmehørende Handelsflaade en

Værdi af	7,400,000 Rdl.
Det øvrige Sjællands Handelsflaade en	
Værdi af	3,200,000 —
Bornholms	670,000 —
Lolland-Falsters	700,000 —
Fyns	5,100,000 —
Jyllands	4,900,000 —

Om Mængden af møntede Penge, der findes her i Landet, haves endnu ingen Oplysning; man véd ganske vist, hvor meget der er udmøntet, men man véd ikke, hvor meget der atter er indsmeltet, og navnlig i 50erne stillede Prisen paa Sølv sig i længere Tid saaledes, at

det for Hamborgerne blev en fordelagtig Forretning at indsmelte vore Dalere, og det tør sikkert antages, at denne Forretning dreves i en forholdsvis meget stor Maalestok. Der gives vel forskjellige Maader, hvorpaa man kan beregne Størrelsen af den omløbende Penge­mængde, saaledes navnlig den af Jevons i «Transactions of the Manchester Statistical Society» angivne, men da de alle udfordre et stort Apparat, der er besværligt at skaffe til Veje, og man desuden om ikke lang Tid, naar den ny Møntordning er traadt i Kraft, vil kunne faa nøj­agtige Oplysninger om Størrelsen af Pengeomløbet her i Landet, har jeg trot her at kunne nøjes med et Skjøn i Forbindelse med en Analogi fra fremmede Lande, hvis Møntomløb kjendes, og har herefter anslaaet den om­løbende Pengemængde til i Alt 13 à 14 Mill. Rdl. saavel Hovedmønt som Skillemønt. Lægges hertil Nationalban­kens Beholdning — Gjennemsnitsbeholdningen i 1870 — af Mønt og Barrer 11 Mill. Rdl., faas, at Landets samlede Beholdning af Mønt og Barrer beløber sig til omtrent 25 Mill. Rdl.

I de Beløb, for hvilke Varer og Løsøre ere forsik­rede mod Brandfare, haves et, om end meget ufuldkomment, Middel til at bestemme Værdien af en stor Mængde højst forskjelligartede Gjenstande, hvis Værdi det næppe paa nogen anden Maade er mulig at udfinde. Ganske vist ere mange Løsøregjenstande ikke forsikrede og altsaa ikke indbefattede i Assurancesummerne, men det tør vistnok antages, at dette mere end opvejes derved, at Assurancen gennemgaaende er sat højere end Gjenstan­denes virkelige Værdi (se f. Ex. ovenfor om Assurancen af faste Ejendomme). Dels ved officielle Opgivelser, dels

ved privat Henvendelse til de forskjellige Kompagnier, har jeg erholdt Oplysninger om, for hvor store Beløb, der i Alt af indenlandske og fremmede Selskaber*) er tegnet Forsikring mod Ildsvaade af her i Landet værende Varer og andet Løsøre. Saa vidt mulig er al Reassurance udeladt, da man jo ellers vilde komme til at tælle de samme Gjenstande flere Gange. Da det imidlertid ikke er al rørlig Ejendom, hvis Værdi vi ville udfinde ved Hjælp af Assurancen, men kun den Del deraf, hvis Værdi ikke kan findes paa anden Maade, maa der fra den samlede Assurancesum drages Værdien af Kreaturbesætningen og af enkelte andre Gjenstande, der i Almindelighed ere indbefattede i Assurancen, men som her ere medtagne i Beregningen paa andre Punkter. Foretages disse Fradrag, faas ud som Værdien af al ikke paa anden Maade opført Løsøre, altsaa nærmest Bohave, Klædningsstykker og Handelsvarer, en Sum af henimod 300 Mill. Rdl.

Endnu staar tilbage alle offentlige og private « Pengeeffekter »: Aktier, Obligationer, Sparekassebøger, Vexler, Banknoter o. s. v., naar de sammenlægges, en uhyre Masse Værdier, der maaske veje op mod alt det Øvrige; og alligevel, set fra et almindeligt Standpunkt, fra Samfundets Standpunkt, ville de næsten alle synke sammen til den blotte Makulaturværdi.

En Aktie f. Ex. —, selve Aktien, det beskrevne Papir, har jo ingen Værdi, den er kun et Bevis for, at Ihænderen har Ret til en vis Andel af Aktiekapitalen; men Aktiekapitalen er alt medregnet; thi enten er den

*) Af fremmede Selskaber har jeg dog kun henvendt mig til de betydeligste.

sat i virkelige ydre Formuesgjenstande, Jærnbaner, Fabrikker eller Lignende, men alle disse Gjenstande ere jo alt medregnede efter deres fulde Værdi, vilde man tage baade Jærnbanen og Aktiekapitalen, for hvilken denne er bygget, saa fik man jo den samme Værdi to Gange; eller Aktiekapitalen er anbragt i andre Papirsværdier: i Statspapirer, Prioritetsobligationer, Vexler eller Lignende. Statspapirer ere ganske vist en Værdi for deres Ejer, men lige saa meget som de forøge hans, lige saa meget formindske de jo Statens \circ : Alles Formue, altsaa Værdien af Statspapirer er fra et almindeligt Standpunkt = 0. Og nu Prioritetsobligationer, ja de ere alt medtagne; thi alle faste Ejendomme ere jo medtagne i Formuesberegningen efter deres fulde Værdi som ubeheftede, lagde man nu dertil Behæftelserne, saa fik man jo Summen to Gange, — det Samme eller Lignende gjælder om de andre Papirsværdier, de ere ikke selv Værdier, men kun Fordringer derpaa, tog man baade Værdierne og Fordringerne paa dem, fik man de samme Summer ikke en men mange Gange igjen; man vilde lade de samme Værdier stadig marchere frem igjen, ligesom Tordenskjolds Soldater, snart i en Skikkelse, snart i en anden. Selv om alle Værdipapirer, alle Aktier, Obligationer, Vexler o. s. v. brændte, blev Samfundet derved ikke fattigere — fraset naturligvis den forbigaaende Formindskelse i Produktionen, som en saa uhyre Forstyrrelse i alle Ejendomsforhold vilde fremkalde — Kreditorerne vilde blive fattigere, men Debitorerne i samme Grad rigere og Samfundet hverken rigere eller fattigere, thi alle virkelige Værdier: Jorder, Bygninger, Varer, Møbler o. s. v. bestode jo endnu. — Uagtet saaledes alle Værdipapirer fra et almindeligt Standpunkt set ere = 0, kan man dog her ikke undlade at

tage Hensyn til en stor Del af dem, netop fordi vi ikke betragte Sagen fra et absolut almindeligt, kosmopolitisk, men fra et nationalt Standpunkt, fra det enkelte Samfunds, Danmarks, Standpunkt. Alt hvad Danske kan have til Gode hos Udlandet, maa medregnes til Formuen, thi det forøger jo vor Nationalformue, og den tilsvarende Formindskelse falder paa Udlandet; omvendt maa vi fra den danske Nationalformue drage Alt, hvad vi skyldte til Udlandet. Ved almindelig privat Gjældsforhold, er en saadan Opgjørelse af, hvad Danske have til Gode hos eller skyldte til Udlændinge, umulig at foretage, men det tør antages, at Tilgodehavende og Gjæld her omtrent opveje hinanden. For offentlige Pengeeffekters Vedkommende, og den langt overvejende Del af de internationale Gjældsforhold repræsenteres ved saadanne, kan en Opgjørelse derimod foretages med tilstrækkelig Nøjagtighed. Ved Loven af 25 Marts 1872, der indførte Stempelafgift paa fremmede Pengeeffekter, bestemtes det som bekjendt, at alle de offentlige Pengeeffekter, der allerede fandtes her i Landet, kunde blive stemplede gratis, og det tør sikkert antages, at saa godt som alle her i Landet værende offentlige Pengeeffekter i Henhold til denne Bestemmelse bleve indsendte til Stempling. Der blev i Alt, med Fradrag af de Statskassen tilhørende, indsendt Værdipapirer til en paalydende Værdi af $53\frac{1}{3}$ Mill. Rdl.*); des-

*) Af disse $53\frac{1}{3}$ Mill. Rdl., vare 20,8 Mill. Rdl. svenske Papirer, 11,8 Mill. Rdl. russiske, 6,4 Mill. Rdl. norske, 2,9 Mill. Rdl. øst-rigske, 2,4 Mill. Rdl. italienske, 2 Mill. Rdl. rumænske, 1,9 Mill. Rdl. tyske, 1,6 Mill. Rdl. franske, 1,4 Mill. Rdl. amerikanske, 1 Mill. Rdl. spanske. $\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. engelske Papirer, desuden fandtes mindre Beløb i tyrkiske, portugisiske, græske, ægyptiske, hollandske, schweiziske og marokkanske Papirer.

uden ejede Statskassen den 31te Marts 1872 i fremmede Statsobligationer, som Tilgodehavende for Sundtolden, samt i forskjelligt Tilgodehavende i Slesvig, Holsten og de vestindiske Øer, et Beløb af 27,8 Mill. Rdl. Hertil kommer endnu det store nordiske Telegrafsekselskabs Aktier. Dette Selskabs virkelige Kapital, Telegraftovene, ligger jo for største Delen i Udlandet, og Aktierne maa altsaa nærmest betragtes som et Tilgodehavende hos Udlandet. Aktiekapitalen er $13\frac{1}{2}$ Mill. Rdl., men herfra maa dog trækkes, hvad der af Aktierne findes i Udlandet, rimeligvis omtrent 1 Mill. Rdl. I Alt løber saaledes vort Tilgodehavende hos Udlandet op til 93,6 Mill. Rdl. Paa den anden Side findes der en Del af vore Statspapirer i Udlandet; fra kompetent Side er dette anslaaet til 12 Mill. Rdl.; hertil kan formentlig endnu føjes omtrent 3 Mill. Rdl. i forskjellige danske Bankaktier og andre Papirer. Vort Tilgodehavende hos Udlandet overstiger altsaa vor Gjæld med omtrent 78,6 Mill. Rdl.

I Alt beløber saaledes Værdien af Danmarks bevægelige Formue sig til henimod 570 Mill. Rdl., nemlig:

Værdien af Kreaturbestanden	145,000,000 Rdl.
— - Handelsflaaden	22,000,000 —
— - Penge og Barrer af ædelt Metal	25,000,000 —
— - Bohave, Handelsvarer	300,000,000 —
— - Tilgodehavende hos Udlandet	78,600,000 —

Den ubevægelige Del af Formuen har som ovenfor vist en Værdi af 1,460,000,000 Rdl., altsaa beløber Danmarks samlede Nationalformue sig til noget over 2 Milliarder Rigsdaler (2,029,000,000 Rdl.).

Hvad angaar Nationalformuens Fordeling mellem de enkelte Landsdele, da kan denne ikke angives for et Beløb af henimod 400 Mill. Rdl. (Bohave, Handelsvarer, Tilgodehavende hos Udlandet samt Penge og Barrer), de øvrige 1600 Mill. fordele sig paa følgende Maade:

paa Sjælland findes Værdier til et Beløb af	659,536,000 Rdl.
- Bornholm findes Værdier til et Beløb af	18,463,000 —
— Lolland-Falster findes Værdier til et Beløb af	106,405,000 —
— Fyn med tilliggende Øer findes Værdier til et Beløb af	246,189,000 —
i Jylland findes Værdier til et Beløb af	594,388,000 —

En Nationsformue af 2029 Mill. Rdl. giver paa hvert Individ af Befolkningen en gennemsnitlig Formue af 1,137 Rdl. og paa hver Familie en Formue af 5,480 Rdl. Imod Berettigelsen af en saadan Beregning kunde man imidlertid indvende, at der i Nationalformuen er indbefattet foruden Individernes tillige Statens og Kommunernes Formue, og for at udfinde Individernes Gennemsnitsformue maatte denne først udsondres fra hin.

Opgjøres da Statens Formue i 1870 efter de samme Principer som i det Foregaaende er fulgt ved Beregningen af Nationalformuen,*) faas følgende Resultater:

*) Da Formaålet for denne Opgjørelse af Statsformuen kun er at blive sat i Stand til fra Nationalformuen, saaledes som den i det Foregaaende er beregnet, at kunne udsondre den Del der tilhører Staten, har jeg saavidt mulig maattet følge nøjagtigt den samme Beregningsmaade, som forud er benyttet ved Beregningen af Nationalformuen, uden Hensyn til om den i dette Tilfælde i og for sig er den bedste; af samme Grund har jeg af Statsformuen kun medtaget det, der er indbefattet i Nationalformuen, og saaledes

Aktiva.	
Gammelskatten	62,500,000 Rdl.
Landejendomsdomæner	10,000,000 —
Statsskovene	22,000,000 —
Statsaktiverne (herunder Reservefondet)	48,500,000 —
Regnskabsbeholdning	5,000,000 —
Statens Jærnbaner	12,500,000 —
Statens Telegrafer	1,000,000 —
Statens Bygninger	8,000,000 —
	169,500,000 Rdl.
Passiva.	
Statens Gjæld	118,000,000 —
	Statsformuen . 51,500,000 Rdl.

Kommunens Formuestatus var i 1870 følgende:

Aktiver.				
	Behold- ninger m. m. Rdl.	Obliga- tioner. Rdl.	Faste Ejendomme. Rdl.	I Alt. Rdl.
Kjøbenhavn	1,283,740	5,815,578	8,090,885	15,190,203
Do. særlige Fonds	"	234,583	"	234,583
Kjøbstæ- derne	431,650	1,556,525	6,440,967	8,428,842
Amtskom- munerne	379,147	87,507	1,700,397	2,167,051
Sognekø- munerne	393,231	345,265	8,914,671	9,653,167
I Alt uden Legater.	2,487,768	8,039,458	25,146,620	35,673,846

ikke medtaget Militæretatens Bygninger og Materiel samt de offentlige Bibliotheker og Samlinger, hvilke Gjenstande som ovenfor anført ere udeladte af hin.

*) Se •Statistiske Meddelelser 9de Bind• og •Staden Kjøbenhavns Regnskab•.

	Passiver.			Overskud.
	Under-	Gjæld.	I Alt.	
	balancer.	Rdl.	Rdl.	Rdl.
Kjøbenhavn .	"	8,407,276	8,407,276	6,782,927
Do. særlige Fonds . .	"	"	"	234,583
Kjøbstæderne	13,392	2,514,788	2,528,180	5,900,662
Amtskommunerne . . .	"	785,181	785,181	1,381,870
Sognekommunerne .	"	2,236,630	2,236,630	7,416,537
I Alt . .	13,392	13,943,875	13,957,267	21,716,579

Statens og Kommunens Formue har saaledes tilsammen en Værdi af 73,2 Mill. Rdl., drages dette Beløb fra Nationalformuen, 2,029 Mill. Rdl., ville vi komme til, hvad man maaske kunde kalde Privatformuen i videre Betydning, og denne udgjør da 1,957 Mill. Rdl.; fordelt paa Befolkningen giver dette en gennemsnitlig Formue af pr. Individ 1,279 Rdl., pr. Familie 5,100 Rdl. Det er saaledes en ret betydelig Formue, der kommer paa hver Familie, og det kunde maaske for Mange synes en fristende Udsigt at udføre Kommunisternes Program og foretage en almindelig Fordeling af Formuen. En saadan Fordeling vilde imidlertid for de Fleste ende med en stor Skuffelse. Ved selve Fordelingen vilde allerede en stor Del af Formuen forsvinde, ikke materielt, men som Bytteværdi, som Formue; det er jo, for at nævne et Exempel, klart, at i et Samfund, hvor der ingen Rige findes, ville Diamanter miste deres Værdi; der vilde i det Hele ved en saadan almindelig Fordeling af Formuen, i al Fald naar den blev «international», finde en saadan

Omvæltning Sted i alle Værdiforhold, at det er aldeles umuligt at sige, hvorledes Resultatet vilde blive; men selv om ogsaa Formuens Størrelse ikke forandredes ved Fordelingen, saa er det utvivlsomt, at Udbyttet af den vilde blive i høj Grad forringet, og det er dog det, det kommer an paa. Et noget klarere Syn paa denne Sag vil man imidlertid faa ved at betragte den fra Indkomstens Standpunkt, og jeg haaber derfor i en senere Afhandling om «Nationalindkomsten» at kunne vende tilbage til dette Spørgsmaal.

Det er i det Foregaaende ved hver enkelt Klasse af Formuesgjenstande angivet, til hvilket Tidspunkt Beregningen af dens Værdi er henført, og man vil sikkert have lagt Mærke til, at næsten alle Beregningerne ere fra Tiden omkring Aaret 1870. Grunden til at dette Tidspunkt valgtes, er dels, som alt bemærket, den tilfældige Omstændighed, at de fleste Oplysninger gruppere sig om 1870, dels at dette Aar danner Slutningen paa en længere Aarrække (1860—70), hvor der har været forholdsvis Ro i Værdibevægelsen og i den økonomiske Udvikling her i Landet. Vilde man undersøge, hvor stor vor Nationalformue er nu for Tiden, ved Slutningen af Aaret 1873, da vilde man sikkert finde, at den i de sidste 3 Aar er tiltagen i en mærkelig Grad. Tiden efter 1870 har udmærket sig ved en almindelig Stigen af alle Priser, altsaa en Synken af det Maal, hvori Formuens Størrelse er udtrykt, de ædle Metaller's Værdi; ved denne rent nominelle Forandring er vor Nationalformue stegen omtrent 200 Mill. Rdl. Men ved Siden heraf har der i disse Aar været en usædvanlig stor Udførsel af vore Produkter, en kraftig Udvikling af al Virksomhed og som Følge deraf

en virkelig Værdiforøgelse af vore faste Ejendomme og andre Produktionsmidler her i Landet; skulde der afgives et Skjøn over den virkelige Forøgelse af Formuen her i Landet i de sidste 3 Aar, vilde jeg, naar jeg saa hen til Oplysningen om Befolkningens aarlige Indkomst og dennes Tilvæxt, til Udførselens Værdi og til Værdistigningen i faste Ejendomme, være tilbøjelig til at anslaa den til omtrent 100 Mill. Rdl., og alsaå komme til det Resultat, at vor Nationalformue for Tiden beløber sig til mellem 2300 og 2400 Mill. Rdl.

For bedre at opfatte Betydningen af de Summer, der er Tale om, skal endnu til Slutning anstilles nogle Sammenstillinger.

Tage vi saaledes de meget omhandlede 5 Milliarder Francs, som Frankrig maatte udrede til Tyskland i Krigsskadeserstatning, da udgjøre disse i vore Penge omtrent 1,770 Millioner Rdl. Hele Danmarks faste Kapital har kun en Værdi af omtrent 1,475 Mill. Rdl., skulde vi alsaå have udredet de 5 Milliarder Francs, maatte vi ikke alene have rømmet selve Landet, solgt samtlige Jorder, Bygninger o. s. v., men desuden afstaaet Fjenden en betydelig Del af den bevægelige Kapital, f. Ex. hele vor Kreaturbesætning (145 Mill. Rdl.) og hele vor Handelsflaade (22 Mill. Rdl.), alt hvad vi ejede af Obligationer og andre Værdipapirer (78 Mill. Rdl.) og alle vore kontante Penge (25 Mill. Rdl.).*) Den franske Statsgjæld er mellem 4 og

*) Hvor stor Byrden af de 5 Milliarder i Virkeligheden er for Frankrig, derom ere Forfatterne højest uenige. I en Diskussion herom i Societe d'economie politique anslog Bénard Frankrigs National-

5 Gange og den engelske mellem 3 og 4 Gange saa stor som vor hele Nationalformue. Vor egen Statsgjæld udgjorde den 31 Marts 1870, med Fradrag af den Del, som Staten selv ejer, $106\frac{1}{2}$ Mill. Rdl., altsaa kun omtrent 5 pCt. af vor Formue; hele Gjælden kunde paa lidt nær udredes af Landets kontante Beholdning af Mønt og Barer, i Forening med, hvad vi have tilgode i Udlandet.

En Sammenligning med Nationalformuen i andre Lande kunde give Anledning til mange højst interessante Betragtninger, men da næsten alle de mig bekendte Beregninger synes at være meget upaalidelige og ensartede, skal jeg indskrænke mig til at anføre Hovedresultaterne for de Lande, som det formentlig har mest Interesse at sammenligne med og for hvilke de tilstedeværende Op-

formue til 300 Milliarder Francs, men blev imødegaaet navnlig af Paul Leroy-Beaulieu og Villaumé. Beaulieu anslog Nationalformuen til højst 150 Milliarder Francs, hvoraf 100 Milliarder i Grundejendomme, højst 25 Milliarder i Børsværdier, 25 Milliarder i Industriens Materialer og Redskaber samt i Mønter. Villaumé anslog Nationalformuen til højst 150 Milliarder før Krigen (100 Milliarder i Grundejendom og ikke 50 Milliarder i Mobilier og immaterielle Værdier), efter Krigen antog han ikke, at Nationalformuen kunde sættes højere end til 130 Milliarder. Antages med Beaulieu, at Frankrigs Nationalformue beløber sig til 150 Milliarder Francs, da udgjør Krigsskadeserstatningen kun $3\frac{1}{2}$ pCt. af Formuen, og at udrede de 5 Milliarder er for Frankrig den samme Byrde, som det for Danmark vilde være at udrede 68 Millioner Rdl. I Henhold til hvad ovenfor er anført, tør det maaske antages, at Danmarks Nationalformue i de sidste 3 Aar reelt er bleven forøget med omtrent 30 Mill. Rdl. aarlig og paa Grund af den samtidig dermed indtrufne Synken i Pengenes Værdi endvidere nominelt er voxet med omtrent 70 Mill. Rdl. aarlig; hvis altsaa Konjunkturerne i Frankrig havde været ligesaa extraordinært opadgaaende, som de have været i Danmark siden 1870, saa vilde et eneste af disse Aars Konjunktursvingninger have skabt en Forøgelse i Frankrigs Formue, der betydelig oversteg, hvad det maatte udrede til Tyskland.

lysninger synes mest paalidelige, nemlig foruden Norge og Würtemberg, to Lande, hvis Indbyggerantal paa Lidt nær er det samme som Danmarks, tillige England. — Oplysningerne om Formuen i Norge skyldes de af Ligningskommissioner omkring i Kommunerne foretagne Formuesansættelser til Paaligning af Fattigskat for 1868;*) herefter skulde Privatformuen i Norge kun beløbe sig til lidt over 400 Mill. Rdl., og Danmarks Formue skulde altsaa være 5 Gange saa stor som Norges. Ganske vist et overraskende Resultat! Det er imidlertid utvivlsomt, at Angivelsen for Norges Vedkommende er meget for lav; dels synes nemlig Værdsættelsen af Jordejendommene i Gjennemsnit at være ansat $\frac{1}{4}$ for lavt (se Mohns Afhandling Pag. 2), dels er ikke al Formue skattepligtig, et vist Minimum, der kan variere fra 20 til 1000 Spdlr., er skattefrit og derfor ikke medtaget i ovenstaaende Angivelse af Skatteformuen. Men selv om alt fornødent Hensyn tages hertil, vil der dog vedblivende fremtræde en højst paafaldende Forskjel mellem Formuerne i Danmark og Norge. Sammenlignede man derimod Indkomsterne i Norge og Danmark, vilde det vistnok vise sig, at der mellem dem var en betydelig mindre Forskjel, thi det maa erindres, at en af Norges vigtigste Indkomstkilder, Fiskerierne, fremtræde overvejende som Indkomst, og kun med en forholdsvis lille Sum fremtræder som Hovedstol, som Formue.

Af de omtrent 200 Mill. Spd., der skulde udgjøre Formuen i Norge falder 67 Mill. paa Byerne, og deraf paa:

*) J. N. Mohn: Statistiske Bidrag til Belysning af Privatformuens Fordeling i Norge (Norsk Retstidende 1873).

		pr. Individ af Befolkningen.
Kristiania	18,7 Mill. Spd.	304 Spd.
Bergen	8,4 — —	294 —
Trondhjem	4,8 — —	239 —
Drammen	4,2 — —	300 —
Arendal	3,4 — —	926 —

medens der som ovenfor anført i de danske Kjøbstæder alene af faste Ejendomme kom en Formue af 190 Spd. (380 Rdl.) pr. Individ og i Kjøbenhavn 413 Spd. (826 Rdl.) pr. Individ. Formuen i de norske Landdistrikter skulde beløbe sig til 137 Mill. Spd., altsaa ikke stort mere end Værdien af Fyn med omliggende Øer.

Langt større Overensstemmelse finde vi, naar vi sammenligne Danmark og Würtemberg.*)

Formuen i Würtemberg beløber sig til. . 2,032 Mill. Rdl.
— Danmark — — . . 2,028 — —

Ogsaa Fordelingen mellem de enkelte Klasser af Formuesgjenstande er omtrent ens i begge Landene.

Værdien af:	I Würtemberg.	I Danmark.
«Grund und Boden»	911 Mill. Rdl.	} 1,432 Mill. Rdl.
Bygninger	480 — —	
Jærnbaner	41 — —	
Bevægelige Formuesgjen-		
gjenstande	525 — —	490 — —
Fordringer paa Udlandet	75 — —	78,6 — —

Efter en Beregning, der nærmest støttede sig paa

*) Statistische Handbuch über das Königreich Würtemberg (2 Aufl.) cit. hos Schäffle: Das gesellschaftliche Syst. der menschl. Wirtschaft. 1ste Del, 3 Aufl. pag 140.

Resultaterne af Indkomstskatten i 1866 anslog Statistikerens Dudley Baxter Formuen i Storbritannien og Irland til følgende Størrelse:

Jorder, Grunde, Huse, Miner osv.	3000	Mill.	L. St.
Jærnbaner, Kanaler og Gasanlæg.	567	—	—
Offentlige Værdipapirer	838	—	—
«Offentlige Kompagnier»	295	—	—
Forpagternes Kapital	300	—	—
Kapital anvendt i Handel og Industri	500	—	—
Død Kapital (Bohave etc.).	300	—	—
Andre Kapitaler	200	—	—

I Alt skulde saaledes Formuen i Storbritannien og Irland beløbe sig til 6 Milliarder L. St. eller 54 Milliarder Rdl. Fordelt paa Befolkningen bliver det 1,780 Rdl. paa hvert Individ; det er altsaa ikke saa lidt mere end i Danmark, hvor der, som ovenfor vist, kun kommer en Formue af 1,095 Rdl. pr. Individ; men det maa her vel erindres, at det Maal, hvori Formuen er udtrykt, de ædle Metaller, Pengenes Værdi ingenlunde er ens, og at den navnlig i England er betydelig mindre end i Danmark. Der fattes for Tiden tilstrækkelige Data til at bestemme, hvor stor denne Forskjel i Pengenes Værdi er, men det tør vistnok antages, at der ikke mangler meget i, at den opvejer Forskjellen mellem den gennemsnitlige Formue i Penge, der kommer paa hvert Individ i de to Lande, saa at der i Virkeligheden kommer omtrent lige saa mange Værdier pr. Individ i Danmark som i England. Det er imidlertid klart, at i mange Tilfælde, saaledes overalt, hvor der er Spørgsmaal om Købeevnen overfor Udlandet, er Forskjellen mellem Pengenes Værdi i de enkelte Lande uden Betydning, og i alle saadanne Til-

fælde er den Formue, der i England kommer paa hvert Individ, ikke blot nominelt, men ogsaa reelt betydeligt større end i Danmark.

Agerbrugets Kapital er den Del af Nationalformuen i de forskjellige Lande, der lettest lader sig sammenligne, idet Oplysningerne om denne Del af Formuen ikke alene ere de talrigste, men tillige gjennemgaaende de paalideligste og mest ensartede. Da derhos Agerbruget spiller en saa overvejende Rolle her i Landet, skal jeg endnu til Slutning anføre nogle Sammenstillinger mellem Agerbrugskapitalen i Danmark og de vigtigste fremmede Lande.

Jordens Værdi*):	Værdi pr. Hektare kultiveret Jord.
i Frankrig 83,600 Mill. Frcs.	1,450 Frcs.
Storbritannien . . . 55,000 — —	2,030 —
Italien 25,200 — —	1,167 —
Østrig 24,300 — —	450 —
Preussen 23,200 — —	989 —
Baiern 5,516 — —	797 —
Nederlandene . . . 4,800 — —	1,650 —
Belgien 4,650 — —	1,790 —
Schweiz 4,020 — —	1,434 —
Danmark 3,121 — —	1,132 —
Sachsen 2,740 — —	1,960 —
Württemberg . . . 2,261 — —	1,268 —
Baden 1,598 — —	1,172 —
Norge 557 — —	52 —

Efter en anden Beregning bliver Gjennemsnitsværdien af en Hektare Jord i Danmark 1,172 Francs.

*) Se Hausner vergleichende Statistik II Bind 1865 pag. 206. De anførte Data have saavidt jeg har været i Stand til at kontrollere dem, vist sig at være ret paalidelige.

Jordens Værdi er et nøjagtigt Udtryk for dens Frugtbarhed i økonomisk Forstand — modsat Frugtbarhed i fysisk Forstand —, og ovenstaaende Tabel viser altsaa, at Danmarks Jordbund i Frugtbarhed omtrent svarer til Italiens og de bedre Egnes i Sydtyskland, at den staar betydeligt over Jordbunden i Preussen, Baiern, Østrig og Norge, men at paa den anden Side Storbritanniens, Sachsens, Belgiens, Nederlandenes, Frankrigs og Schweiz's Jordbund er frugtbare end Danmarks.

Deraf udgjør:

Den samlede Agerbrugskapital udgjør:	Kreaturbesættningens Værdi.	Landbrugsredskaberens Værdi.
i Frankrig . . . 91,700 Mill. Frcs.	7,4 pCt.	2,15 pCt.
Storbritannien 68,800 — —	22 —	3,1 —
Italien 27,240 — —	6,2 —	2 —
Østrig 27,210 — —	10,4 —	2,9 —
Preussen . . . 25,500 — —	7,7 —	2,3 —
Nederlandene. 5,538 — —	12,6 —	2,3 —
Belgien 5,235 — —	9,8 —	2,8 —
Schweiz 4,386 — —	8,7 —	2 —
Danmark 3,595 — —	12,6 —	(2,3 —)

Det har ikke tidligere været mulig at beregne Størrelsen af den samlede Kapital, der anvendes i det danske Agerbrug, da man ikke kunde bestemme Værdien af de i Landbruget anvendte Maskiner og Redskaber; et Blik paa ovenstaaende Talstørrelser vil imidlertid vise, at man ikke vil begaa nogen Fejltagelse, der kan have Indflydelse paa Hovedresultatets Rigtighed ved at ansætte denne til 2,3 pCt, og man faar da ud, at Danmarks Agerbrugskapital beløber sig til 1,310 Mill. Rdl. (3,595 Mill. Francs)

Den bedste Maalestok for Kvægdriftens Betydning i Agerbruget, er Forholdet mellem Kvægbesætningens Værdi og den samlede Agerbrugskapital; ovenstaaende Tabel viser, at af alle de anførte Lande, er der kun et, nemlig Storbritannien, i hvis Agerbrug Kvægdriften indtager en vigtigere Plads, og et, nemlig Nederlandene, hvor det indtager en lige saa vigtig Plads, som i det danske Agerbrug.